

Paradzanow. Chcę minąć swój cień – filmowa wystawa wybitnego reżysera w Zachęcie

Już 12 października w Zachęcie otwiera się ekspozycja poświęcona twórczości jednego z najwybitniejszych reżyserów XX wieku – Siergieja Paradzanowa. Wystawa osadza twórczość artysty w ówczesnym i aktualnym kontekście politycznym i artystycznym. W ramach ekspozycji oraz towarzyszącego jej programu zostaną zaprezentowani także współcześni twórcy wywodzący się z Ukrainy, Gruzji i Armenii.

Trzonem wystawy poświęconej twórczości Siergieja (Sergo, Serhija) Paradzanowa (urodzonego jako Sarkis Paradzanian) są sceny wybrane ze zrekonstruowanej po prawie pół wieku wersji *Barw granatu* (pierwotny tytuł: *Sajat-Nowa*), jego najważniejszego dzieła filmowego z 1969 roku. Film przez wiele lat znany jedynie w wersji ocenzonej, skróconej i przemontowanej, uznawany jest za arcydzieło kina światowego. Na wystawie zaprezentowane zostaną także te fragmenty filmu, które nie weszły do ostatecznej wersji, inne filmy Paradzanowa oraz jego rysunki, kolaże i asamblaże.

Ważnym wątkiem tej prezentacji jest niezwykła biografia tego ormiańsko-gruzińsko-ukraińskiego artysty. Urodzony w Tyflisie (dzisiejsze Tbilisi) jako Ormianin, tworzył przez większość swojego życia w granicach Związku Radzieckiego, pomiędzy Sakartwelo (Gruzją), Ukrainą i Armenią. Zmagał się z systemem politycznym, który na różne sposoby – od cenzury po represje i więzienie – ograniczał jego wolność. Najboleśniej wyrazem tych zmagani są prace powstałe w łagrze, gdzie spędził kilka lat. Wystawa osadza twórczość Paradzanowa w ówczesnym kontekście politycznym i artystycznym. Dziełom artysty towarzyszą prace dwóch innych wybitnych twórców działających w czasach reżimu sowieckiego w Armenii i Sakartwelo (Gruzja): artysty wideo Hamleta Hovsepiana i malarza Karla Kacharavy.

Pełen niejednoznaczności życiorys Paradzanowa – biseksualność, nieoczywista przynależność etniczna, narodowa czy państwowa – stanowią pretekst do postawienia sobie pytania o tożsamość, czym ona jest i co ją konstytuuje – ciało, płeć, narodowość, religia? Odpowiedzi na nie poszukują też prezentowani w ramach wystawy lub towarzyszącego jej programu współcześni twórcy wywodzący się z Ukrainy, Sakartwelo (Gruzja) i Armenii: David Apakidze, Jan Bačynskij/Yana Bachynska, Uta Bekaia, Rosana Palazyan czy Roza Sarkisian. W ramach wystawy Zachęta we współpracy Untitled Tbilisi oraz Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski realizuje miesięczną rezydencję Davida Apakidze w Warszawie.

Równolegle z wystawą w Zachęcie w kinie Iluzjon odbędzie się przegląd filmów *Siergiej Paradzanow. Barwy kina* (19-24 października). Podczas retrospektywy organizowanej przez Filmotekę Narodową – Instytut Audiowizualny widzowie będą mogli zobaczyć m.in. *Barwy granatu*, *Cienie zapomnianych przodków* czy *Ukraińską rapsodię*, a także krótkie metraże *Złote ręce*, *Kijowskie freski* i *Arabeski na temat Pirosmianego*, a także dokument *Paradjanov: A Requiem* w reżyserii Rona Hollowaya.

kuratorzy: Taras Gembik, Joanna Kordjak

producent: Michał Kubiak

projekt wystawy: Aneta Faner

identyfikacja wizualna: Kaja Kusztra

Paradzanow. Chcę minąć swój cień

12.10.2024–12.01.2025

Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki

pl. Małachowskiego 3, 00-916 Warszawa

wystawa objęta honorowym patronatem Jego Ekscelencji Aleksandra Arzumianiana, Ambasadora Republiki Armenii w Polsce.

partnerzy wystawy: Ambasada Republiki Armenii, Komisarz ds. Diaspory Republiki Armenii, Fundacja Polsko-Ormiańska, Sergey Parajanov Museum, Cinema Foundation of Armenia, Filmoteka Narodowa – Instytut Audiowizualny, kino Iluzjon, Fixafilm

specjalne podziękowania dla Narodowego Centrum Filmowego w Gruzji

patroni medialni: K MAG, Kino, Filmweb, Rynek i Sztuka, TVP Kultura